

Eesti Kultuuriseltside Ühendus väisas Saaremaad ja selle seltse

Kevadkuu esimesel päeval kohtus Eesti Kultuuriseltside Ühendus (EKSÜ) koostöös Eesti Rahva Muuseumi (ERM) ja Eesti Rahvusarhiiviga (ERA) siinsete kultuuri- ja külaseltsidega. Üritus toimus 2015. aastal alanud koolitussarja raames.

Vilma Rauniste
vilma@meiemaa.ee

EKSÜ-l pole seni liikmeid Saare maakonnast, niisiis oli siinne kogukond ankruplats, kus teemat valgustada ja võimalusel ka oma liikmeskonda täiendada. Ühendusse kuulub 48 seltset, neist 20 on välismaal tegutsevad Eesti seltset. EKSÜ koostööpartner on Eesti Saarte Koostöökogu.

Kohtumisele tuli 14 kohalike seltsete esindajat ja huvilist. Usutulisem mõnda, et teada saada, mis neile kuuldust eriti meeldis ja kas tekkis ka mõte katusorganisatsiooniga ühineda.

Osalejate mõtteid

Esmalt kõnetasin Saaremaa Merikultuuri Seltsi juhti **Rein Seppa**. „Saime teada, et selline ühendus on üldse olemas, varem sellest midagi ei teadnud. Paistab, et nende kaudu on võimalik ka sidemeid laiendada ja teistest seltsetest rohkem teada saada. Koostöö on ikka parem kui ükski nurga taga nokitseda. Mis puutub ühendusega liitumisse, siis räägin märtsis toimival üldkoosolekul kuuldust merikultuuri seltsi ja Salava liikmetele ja otsustame siis ka liitumise küsimuse.”

Mis ERM-i ja ERA ettekannetest enam puudutas, kas koduloo uurimise või muuseumiüksustega seonduv? „Eks see oli natuke teaduslikum teema. Saime selles silmaringi natuke laiendada. Trükiste osas on meil üht-teist ilmunud, vaatame, kuidas sellega edasi läheb. Liikmeskond vananeb ja noori on visalt peale tulemas. Otsustame, kuidas edasi toimetame,” rääkis oma mõtetest Rein Sepp.

Tiina Ojala on aastaid olnud Saaremaa Muuseumi filiaali – Mihkli talumuuseumi juht ja tegija ühes isikus. Ta on ka MTÜ Tagamõisa külaelu eestvedaja. „Mul on töötempo nii kiire olnud, et seltsete ühenduse olemasolu peale ei ole ma sattunudki. Ausalt öeldes pole minu jaoks koolitusel ka midagi uut olnud, kuna tegelen ise ka kõigi nende asjadega. Tehtud uurimistööde tõttu olen pidanud internetist teadmisi ammutama. Tulin sellele kokkusaamisele seltsete tõttu. Saame seltsirahvaga varsti kokku, siis arutame ka koostöövõimalusi,” rääkis Tiina Ojala.

Elve Lepik, Sõrve Pärimuse Seltsi liige: „Üritus oli hariv,

Luule German (paremalt), Laine Kindel, Agnessa Sepp, Elve Lepik ja teised kultuuriseltside ühenduse koolitusel.

FOTOD: Vilma Rauniste

eriti selles mõttes, kust leida kodukandi uurimistööde tegemiseks vajalikku infot ning kuidas säilitada ja arhiveerida kogutud materjale, et seda ei tehtaks valesi, vaid et kogutud materjalid säiliks ka siis, kui neid edasi ei anta. Selles mõttes oli koolitus väga hariv. Peamine sõnum minu jaoks oli aga see, et inimesed teaksid, kuidas kogutud asju hoida, et need kaotsi ei läheks.

„Mingil juhul ei tohi panna kirjutisi kilede vahele, sest tekst jääb pikemaajase hoidmisel kile külge ja paberile ei jää enam midagi,” ütles Luule German.

Muidugi, ka võimalus koostööks. Eriti neile, kes soovivad sidemeid laiendada ja sügavuti edasi minna. Koostöö on alati edasiviiv! Sellest oma inimesetega räägime ja kaalume võimalust, kuigi ühendusega liitumine väga kõlama ei jäänud.”

Elve lausus, et uurimistööga nad seni sügavuti tegelenud ei ole, välja arvatud tütar Mari Lepik, kes on arhiivitööd palju teinud, kuna rahvariete, -kommete ja -laulude alaga tegelemisel on see olnud hädavajalik.

„Meie seltsis on inimesi, keda koduloo uurimine väga huvitab, nad on omal käel juhiseid otsinud. See suund on meil ootel. Praegu on tegevusi väga palju. Kui inimesi ja aega jagub, saame uurimisalase tööga ehk rohkem tegelema hakata. Minu jaoks oli olulisem info kogumise kohta, et kui midagi koguda, kuidas seda säilitada ja hoida. Näiteks, kui sul on mingid originaaldokumendid, kas oma kodust või teiste omad, kuidas tagada nende säilivus. Isegi siis, kui ise nendega edasi ei suuda töötada.”

Kalle Kesküla, olete kodu uurimise alal suur tegija, kas ka teile siin midagi uut oli?

„Mina läksin sinna ceskätt ERM-i peavarahoidja Tiina

Taeli pärast, et kinkida talle Kurressaare vanema ajaloo raamat. Teadsin, et ERM sündeksplare ei saa, aga nende raamatukogus võiks see raamat olla. Koolitusel minu jaoks midagi uut ei olnud, kuna olen aastaid suguvõsaurijatele samasugust koolitust teinud.”

Luule German Jööri külast. „Mina tulin koos sõbranna Laine Kindeliga, tema uurib ja kogub meie Jööri küla ajalugu, ta teab neist asjust palju rohkem. Mina tulin koolitusele lihtsalt silmaringi laiendamise pärast,” rääkis Luule, kelle suurim tööalane väljakutse pärast Eesti ühinemist Euroopa Liiduga oli töötamine Brüsselis.

Tean, et sind huvitab ka kodukandi ajalugu, kuidas sa materjali talletad? „Otse loomulikult huvitab. Kui ma oma vana kodumaja remontisin, leidsin hulga vanu kirju ja

dokumente ja mõtlesin siis, kuidas neid dokumenteerida ja süstematiseerida. Hakkasin neid panema kiletaskute vahele. Koolitusel kuulsin aga, et mingil juhul ei tohi panna kirjutisi kilede vahele, sest tekst jääb pikemaajase hoidmisel kile külge ja paberile ei jää midagi. See on väga kasulik teadmine, kõige praktilisem asi teadmiseks koduloo uurijatele.

Aadressid, kust midagi leida, kulusid samuti ära. Laine on need enamasti ise välja peilunud. Ta on ka erinevaid kaarte võrrelnud ja leidis Jööri mõisa õige asukoha üles. Selleni teadmine selle olevat hoopis teises kohas. Mina olen kirja pannud inimeste mälestusi, need on lugemiseks üleväl Jööri küla elektroonilisel kodulehel.

Jäin koolitusega väga rahule. Kui kusaagil käia ja kuulda, mida asjatundjad räägivad, laiendab see igal juhul silmaringi. Seega, ärge oma vanu dokumente mitte kunagi kile vahele pange.”

Luule mainis veel, et Jööri on nii aktiivne küla, et lihtsalt tuleb

külategemistes kaasa lüüa ja et ta tahab oma küla inimestest, taludest ja ajalooosust veel üht-teist jäädvustada.

Jööri küla koduloo uurimise ette võtnud? „Väiksel. Ainult oma küla ja oma rõõmuks. Praegu ei ole see kusaagil lugemiseks. Uusi asju tuleb nii palju juurde, et pidevalt on vaja täiendada. Ma ei ole üldse nii suur tegija, et midagi võiks sel teemal lehte panna.”

Kokkusaamine oli aga kasulik kas või kohtukirjade ja kirikute andmebaaside tõttu, mis nüüdseks on digitaliseeritud. See oli mulle uudiseks. Nagu ka ülemaailmse digilehe tegemine, mis on ilus mõte, aga jääb raha taha. See on huvitav variant ja

ettevõtmine, kuhu igaüks saab näiteks ka oma küla tegemised üles panna. Neist asjust rääkis arhivaar.

Kohtukirjad on väga huvitav lugemine – valla vanad kohtudokumentid külaelu kohta, kes kelle peale kaebas ja kes õiguse sai. See on ju eestlaste suur hobi – tuhnida teiste eludes. Kuulsime, et praegu kirjutatakse vanu dokumente ümber kirja pildina, et kõik lugeda saaksid ja kus igaüks võib neid ümber kirjutada/parandada.”

Kui kaua oled kodukandi uurimisega tegelema? „Ajast, kui pensionile jäin, varsti kümme aastat. Seda digivõimaluste tõttu, et ajalooarhiividesse sai siseneda ja et oli vaba aega. Huvi mul selle vastu on ja seepärast ka sellele koolitusele tulin.”

Kontaktid:

Liina Miks, Eesti Kultuuriseltside Ühenduse tegevjuht – info@kultuuriseltsid.ee
Tiina Tael, Eesti Rahva Muuseum – Tiina.Tael@ERM.ee
Lea Teedema, Eesti Rahvusarhiiv – Lea.Teedema@ra.ee

Rahvusarhiivi ja ERM-i arhiivi õppepäevale jätkus osavõtjaid piisavalt

Õppepäeva korraldajad olid EKSÜ kõrval ka Eesti Rahva Muuseum ja Rahvusarhiiv. Ürituse eesmärk on innustada ja õpetada seltsete liikmeid uurima oma kodukoha kultuurinähtusi ja kultuuritegelasi, väärtustama kodukoha kultuurielu ja seltsete ajalugu ning tegevust.

Koosolijatele tutvustati Eesti Rahva Muuseumis ja Riigiarhiivis olevaid kultuurielu ja seltsete tegevust kajastavaid materjale ja õpetati neid kasutama. Esinejateks Tiina Tael (ERM) ja Lea Teedema (RA).

Õppepäeval osalenud said teada mitmete ajaloofondide olemasolust ja nende kättesaadavusest kodust lahkumata. Õppepäev oli väga praktiline. Osalejad küsisid mitmeid lisaküsimusi.

Oleme Eestimaale nüüd ringi peale teinud. Sügisel juba uute mõtetega.

Kuna Saaremaa on meretagune maa, oli visiit ühendatud ka mitme kohaliku seltsi külastamisega. Toimus väga sisukas ja ideerohke kohtumine Saaremaa Merikultuuri Seltsis. EKSÜ tegevjuht tutvustas ühenduse tööd ja merikultuuri selts rääkis, millega nemad on tegelenud ja tegelevad. Kohtumine lõppes tõdemusega, et ühiseid huve ja sarnaseid sihte on piisavalt. On võimalik käivitada kohe mõned ühisprojektid.

Leidis aset ka kohtumine kahe Saaremaalt EKSÜ-le esitatud ajakirjanduse nominendiga – Vilma Rauniste ja Aare Lainega. Nominendid esitas Eesti Saarte Kogu. Oli meeldiv tutvuda ka kauaaegse ajakirjanikuga, kes heal meelel seltsitegevust kajastavad. Mõlemad nominendid on kutsutud osa võtma 9. märtsil Tartus toimuvast emakeelepäevast.

Toimus kohtumine ka Varese sadama esindaja Harry Raudvere ning Saaremaa Kodukandi esindaja Reet Viiraga. Koostöövõimalustest puudus ei ole.

Liina Miks, EKSÜ tegevjuht